

Näringsutskottets betänkande

1980/81:52

över proposition 1980/81:100 i vad avser vissa anslag inom industri-
departementets område jämte motioner

Ärendet

I detta betänkande behandlas proposition 1980/81:100 bilaga 17 (industri-
departementet) punkterna A 1–A 5, B 1, B 2, B 4–B 14, B 16–B 19, D 8,
F 4–F 12, F 17 och G 1–G 3 samt motioner med anknytning därtill.
Motionerna gäller de regionala utvecklingsfondernas garantigivning, gjute-
riindustrin, Norrlandsfonden, havsresursverksamheten, Ingenjörsveten-
skapsakademien och FFV Allmateriel AB.

INDUSTRIDEPARTEMENTET M. M.

1. **Industridepartementet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under
punkt A 1 (s. 12 f.) och hemställer

att riksdagen till *Industridepartementet* för budgetåret 1981/82
anvisar ett förslagsanslag av 29 931 000 kr.

2. **Teknisk attaché.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 2
(s. 13) och hemställer

att riksdagen till *Teknisk attaché* för budgetåret 1981/82 anvisar ett
förslagsanslag av 505 000 kr.

3. **Kommittéer m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt
A 3 (s. 14 f.) och hemställer

att riksdagen till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1981/82 anvisar
ett reservationsanslag av 39 000 000 kr.

4. **Extra utgifter.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 4
(s. 15) och hemställer

att riksdagen till *Extra utgifter* för budgetåret 1981/82 anvisar ett
reservationsanslag av 447 000 kr.

5. **Bidrag till vissa internationella organisationer.** Utskottet tillstyrker
regeringens förslag under punkt A 5 (s. 15) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till vissa internationella organisationer* för
budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 204 000 kr.

INDUSTRI M. M.

6. **Statens industriverk: Förvaltningskostnader.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 1 (s. 24–27) och hemställer

att riksdagen till *Statens industriverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 34 990 000 kr.

7. **Statens industriverk: Utredningar m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 2 (s. 27–29) och hemställer

att riksdagen till *Statens industriverk: Utredningar m. m.* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 5 037 000 kr.

8. **Täckande av förluster i anledning av garantigivning hos regionala utvecklingsfonder.** Regeringen har under punkt B 4 (s. 31 f.) föreslagit riksdagen att

1. godkänna i propositionen förordade riktlinjer för garantigivning hos regionala utvecklingsfonder,

2. till Täckande av förluster i anledning av garantigivning hos regionala utvecklingsfonder för budgetåret 1981/82 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

I motion 1980/81:1797 av Olle Svensson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om behovet av åtgärder för att ge de statsgaranterade lån, för vilka utvecklingsfonderna har borgensansvar, avsedd effekt.

Motionen

I motionen behandlas den ränteersättning som utgår till banker vid beviljande av lån för vilka utvecklingsfonderna lämnar statlig garanti. Denna ersättning, som bestäms i ett avtal som tillkommit efter förhandlingar mellan industridepartementet och Svenska bankföreningen resp. Svenska sparbanksföreningen, är enligt motionärerna för låg. De menar att erfarenheterna från år 1980 visar att utvecklingsfonderna endast i undantagsfall lyckas förmå bankerna att lämna lån av ifrågavarande slag. Betydande risk finns, anser de, att de ökade möjligheter till garantigivning som utvecklingsfonderna enligt budgetpropositionen skall få kommer att sakna praktiskt innehåll om industridepartementet inte förmår genomdriva avtalets efterlevnad enligt uppställt syfte.

Riksdagsbeslut om garantilån från utvecklingsfonder

Vid behandlingen av proposition 1978/79:123 om riktlinjer för industripolitiken våren 1979 beslöt riksdagen på förslag av näringsutskottet bl. a. att bemyndiga regeringen att för budgetåret 1979/80 ikläda staten garantier för lån till de regionala utvecklingsfonderna med sammanlagt högst 300 milj. kr. (NU 1978/79:59, rskr 1978/79:415). Syftet var att ge fonderna vidgade utlåningsmöjligheter.

Regeringen lämnade i januari 1980 förslag om utformningen av garantilånesystemet (prop. 1979/80:101 bil. 8 s. 39 f.). Förslaget innebar bl. a. att i tillämpliga delar samma regler skulle gälla som för industrigarantilån. Riksdagen hade ingen erinran mot förslaget (NU 1979/80:32 s. 3 f., rskr 1979/80:172).

I proposition 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten anförde regeringen hösten 1980 att med hänsyn till det statsfinansiella läget en större andel av fondernas kreditstöd borde lämnas i form av garantier. Någon medelsanvisning avsågs budgetåret 1981/82 inte ske under anslaget Medelstillskott till regionala utvecklingsfonder. Detta skulle innebära en minskning med 125 milj. kr. i förhållande till budgetåret 1980/81. Riksdagen lämnade vad som anförts utan erinran (NU 1980/81:17 s. 11, rskr 1980/81:103).

Ränta på garantilån från utvecklingsfond

Bestämmelser för utvecklingsfondernas garantigivning finns i förordningen (1978:506, ändrad 1980:124) om statligt kreditstöd genom regional utvecklingsfond. Enligt 23 § i förordningen skall räntevillkoren för lån med rörlig ränta bestämmas med utgångspunkt i gällande avtal härom mellan staten och vederbörande bankorganisationer. Bankorganisationerna förbinder sig i dessa avtal att dels rekommendera sina medlemmar att tillämpa en viss räntenivå, dels verka för att bankerna lämnar denna typ av lån. Avtalen gäller även industrigarantilån och vissa andra slag av statliga garantilån.

Enligt nu gällande avtal skall den rekommenderade räntan sättas så att långivaren får ta ut diskonto + 2,75 procentenheter. Härutöver skall låntagaren betala en avgift till garantigivaren på f. n. 1 procentenhet.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1980/81 (refererad i prop. 1979/80:100 bil. 17 s. 57 f.) har statens industriverk föreslagit att långivaren och låntagaren tillsammans skulle få bestämma räntan på industrigarantilån. Nuvarande reglering av räntesättningen kan, menar verket, försvåra kreditförsörjningen till småföretagen och borde därför slopas. Verket har vidare erinrat om att riksbanken kontrollerar bankernas räntesättning och sålunda även bevakar räntenivån för industrigarantilån. Regeringen har lämnat industriverkets förslag utan bifall (prop. 1979/80:100 bil. 17 s. 58).

Industridepartementet genomförde hösten 1980 en enkät bland landets 24

utvecklingsfonder om effekterna av den nuvarande regleringen av garanti-låneräntan. Resultatet av enkäten var följande.

Påståend e 1

Kreditvärdiga företag måste avstå från garantilån på grund av att bankerna inte vill lämna lån till dagens låga garantilåneränta.

Svar:	Antal utvecklingsfonder
- Ganska ofta	6
- Ganska sällan	8
- Mycket sällan eller aldrig	10

Påståend e 2

Företag måste avstå från garantilån på grund av ränteläget.

Svar:	Antal utvecklingsfonder
- Endast i tider av kreditrestriktioner	11
- Även när det inte är kreditrestriktioner	5
- Saknar detta problem	8

Påståend e 3

Regleringen av garantilåneräntan bör upphöra.

Svar:	Antal utvecklingsfonder
Ja	15
Nej	9

I en gemensam skrivelse till industridepartementet i oktober 1980 har verkställande direktörerna i landets utvecklingsfonder hemställt att överläggningar skall tas upp med bankerna i syfte att uppnå större användning av utvecklingsfondernas garantilån.

Utskottet

Betydande resurser har under senare år ställts till utvecklingsfondernas förfogande för lån till främst mindre och medelstora företag. Totalt har sålunda t. o. m. budgetåret 1980/81 drygt 1,4 miljarder kronor anvisats i statliga medel exkl. de särskilda medel som beviljats till utvecklingsfonderna i varvsregionerna. I enlighet med vad som anfördes i proposition 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m., och lämnades utan erinran av riksdagen föreslår regeringen i budgetpropositionen en förändring av bestämmelserna för garantigivning så att fonderna skall få ställa garanti för

lån på belopp som svarar mot högst 25 % av fondens eget kapital. F. n. gäller en begränsning på 20 %. Denna förändring beräknas innebära att lån för ytterligare ca 125 milj. kr. kan garanteras. F. n. finns ett garantiutrymme på ca 300 milj. kr.

I motion 1980/81:1797 föreslås att åtgärder vidtas för att utvecklingsfondernas garantilån skall komma till användning. Motionärerna menar att nuvarande låga ränteersättning gör att bankerna endast undantagsvis vill lämna lån.

Utskottet finner det angeläget att utvecklingsfondernas kreditstöd till mindre och medelstora företag kan upprätthållas på en hög nivå. För att detta skall vara möjligt i fortsättningen krävs att fondernas ökade möjligheter att lämna kreditgaranti verkligen realiseras i lån till företag. Utskottet anser att de problem som motionärerna pekar på, och som framgår av det föregående, ger anledning till viss oro.

Storleken av den ränteersättning som utgår till bankerna för ifrågavarande lån kan enligt utskottet ha betydelse i sammanhanget. Utskottet har inhämtat att förhandlingar pågår mellan industridepartementet och bankorganisationerna om ränteersättningen för statsgaranterade lån. Något uttalande av riksdagen torde därför inte erfordras. Motionen avstyrks sålunda.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med bifall till regeringens förslag
 - a) godkänner de av regeringen förordade riktlinjerna för garantigivning hos regionala utvecklingsfonder,
 - b) till *Täckande av förluster i anledning av garantigivning hos regionala utvecklingsfonder* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. avslår motion 1980/81:1797.

9. Täckande av förluster i anledning av statliga industrigarantilån m. m.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 5 (s. 32 f.) och hemställer

att riksdagen

1. medger att för budgetåret 1981/82 statlig garanti för lån enligt förordningen (1978:507) om industrigarantilån m. m. och för lån till turisthotell beviljas med sammanlagt högst 300 000 000 kr.,
2. till *Täckande av förluster i anledning av statliga industrigarantilån m. m.* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 75 000 000 kr.

10. **Sprängämnesinspektionen.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 6 (s. 34–37) och hemställer

att riksdagen till *Sprängämnesinspektionen* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

11. **Branschfrämjande åtgärder.** Regeringen har under punkt B 7 (s. 37–43) föreslagit riksdagen att till Branschfrämjande åtgärder anvisa ett reservationsanslag av 56 385 000 kr.

I motion 1980/81:1043 av Ingvar Svanberg m. fl. (s) hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående inriktningen av branschprogrammet för gjuteriindustrin,

2. till Branschfrämjande åtgärder för budgetåret 1981/82 anvisar ett jämfört med regeringens förslag med 3 500 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 59 885 000 kr.

I hemställan ingår den ökning jämfört med regeringsförslaget på 2 000 000 kr. som i motion 1980/81:1494 om tekoindustrin (s. 9) föreslagits till branschfrämjande åtgärder för denna bransch (jfr NU 1980/81:47 s. 10).

Propositionen

Beräffande det branschprogram som gäller för gjuteriindustrin uttalas i propositionen att detta program bör avvecklas under en tvåårsperiod. Under programmets återstående år bör enligt propositionen i första hand utbildnings- och konsulentverksamheten drivas vidare. För budgetåret 1981/82 föreslås en ram om 1 440 000 kr., vilket innebär en sänkning med 1,5 milj. kr. jämfört med föregående budgetår.

När det gäller branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin föreslås i propositionen en minskning från 42 milj. kr. till 40 milj. kr.

Motionen

I motionen framhålls att man från socialdemokratisk sida vid flera tillfällen under senare år har tagit upp frågan om den svenska gjuteriindustrins utveckling. De krav på åtgärder för att främja utvecklingen inom branschen som framförts har emellertid alltid avvisats av den borgerliga riksdagsmajoriteten.

Motionärerna motsätter sig regeringens förslag i budgetpropositionen att det särskilda programmet för gjuteriindustrin skall avvecklas under en tvåårsperiod. De anser att branschprogrammet bör fortsätta under budgetåret 1981/82 på i stort sett samma nivå som f. n. För branschfrämjande åtgärder för gjuteriindustrin bör för nästa budgetår anvisas 2 940 000 kr., dvs. 1,5 milj. kr. mer än regeringen har föreslagit. Insatserna bör

koncentreras på att genom intensifierade delbranschstudier och överläggningar med företagen och de anställdas organisationer utarbeta förslag till samordnade åtgärder för att stärka branschens konkurrenskraft och därmed också trygga sysselsättningen för de anställda. Riksdagen bör enligt motionärerna göra ett uttalande av denna innebörd.

Tidigare riksdagsbehandling av frågor rörande gjuteriindustrin

Hösten 1977 beslöt riksdagen om vissa tidsbegränsade åtgärder för att underlätta struktumvandlingen inom bl. a. stålgjuteriindustrin (prop. 1977/78:47, NU 1977/78:30, rskr 1977/78:84). I proposition 1977/78:47 meddelade industriminister Nils Åsling (s. 31) att regeringen avsåg att inom kort återkomma till frågan om behov av åtgärder för järngjuteribranschen. Statens industriverk begärde i mars 1978 att åtgärder skulle vidtas för att underlätta en nödvändig struktumvandling inom denna bransch. Folkpartiregeringen beslöt i januari 1979 att inte föreslå något allmänt branschstöd till järngjuteriindustrin. Ett socialdemokratiskt motionsyrkande med begäran att regeringen skulle lägga fram förslag för riksdagen till investerings-, struktur- och sysselsättningsplaner för järn- och stålgjuteriindustrierna avslogs av riksdagen våren 1979 på förslag av näringsutskottet (NU 1978/79:43). Utskottet anförde att den konjunkturuppgång som inträffat skulle komma att underlätta för berörda företag att klara de långsiktiga problem som finns. Den bantning av branschen som är nödvändig skulle bäst ske på naturlig väg. Inte heller fanns det enligt utskottets mening anledning att ytterligare bygga ut stödet till stålgjuteriindustrierna. Mot utskottets beslut reserverade sig de socialdemokratiska ledamöterna.

Näringsutskottet behandlade våren 1980 (NU 1979/80:81 s. 31) en socialdemokratisk motion (1979/80:970) om järn- och stålgjuteribranscherna. Motionärerna pekade på att den negativa utvecklingen inom dessa branscher har fortsatt och föreslog att regeringen skulle uppdraga åt statens industriverk att i samverkan med överstyrelsen för ekonomiskt försvar snarast utarbeta ett samlat program för branschernas utveckling. Programmet skulle därefter presenteras för riksdagen.

Utskottet konstaterade att ett system med tidsbegränsade åtgärder för att underlätta struktumvandlingen inom bl. a. stålgjuteriindustrin hade varit i kraft under åren 1978 och 1979. Frågor om stöd hade handlagts av delegationen för strukturfrågor inom vissa branscher (strukturdelegationen), som inom kort skulle överlämna en rapport om resultatet av sitt arbete till industridepartementet. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det inte fanns anledning för riksdagen att kräva att regeringen skulle utarbeta ett "samlat program" för järn- och stålgjuterierna.

De socialdemokratiska ledamöterna reserverade sig till förmån för motionen.

Strukturdelegationens verksamhet

Strukturdelegationen hade till uppgift att under åren 1978 och 1979 dels pröva frågor om lån och lånegaranti för att främja strukturuomvandlingen inom specialståls- och stålgljuteriindustrin, dels ta initiativ till, följa och stödja strukturuomvandlingen inom specialstålsindustrin. För långivning disponerade delegationen ett anslag på 700 milj. kr., varjämte delegationen hade bemyndigats att besluta om lånegarantier på sammanlagt 600 milj. kr.

Delegationen avslutade sin verksamhet vid utgången av år 1979. En verksamhetsberättelse för delegationen finns återgiven som bilaga 3 till proposition 1980/81:67 om vissa frågor angående stålindustrin, m. m.

Under sin verksamhetstid biföll strukturdelegationen två framställningar om finansieringsstöd till gjuteriföretag. I ett av fallen drogs emellertid ansökan tillbaka. I verksamhetsberättelsen framhålls att delegationens medel inte har blivit den stimulans för branschen som förväntats.

Utskottet

Avsikten med de branschprogram som finansieras från anslaget till branschfrämjande åtgärder är att branscher som är utsatta för stora påfrestningar skall under ett anpassnings- och omställningsskede få stärkt långsiktig konkurrenskraft. Programmen är därför till sin natur tillfälliga.

Branschprogrammet för *gjuteriindustrin* har löpt sedan budgetåret 1973/74. Vissa av åtgärderna inom programmet har visat sig ge begränsad effekt. Detta gäller främst de strukturfrämjande åtgärderna. Regeringen föreslår nu att detta branschprogram skall avvecklas under en tvåårsperiod. Enligt motion 1980/81:1043 bör ett sådant beslut inte fattas nu utan branschprogrammet få fortsätta under det kommande budgetåret på i stort sett nuvarande nivå.

Med hänvisning härtill föreslår motionärerna att anslaget skall räknas upp med 1,5 milj. kr. utöver regeringens förslag.

Mot bakgrund av vad som nyss anförts om programmets effekt och med hänsyn till de prioriteringar som måste göras i nuvarande statsfinansiella läge tillstyrker utskottet att branschprogrammet för *gjuteriindustrin* avvecklas under en tvåårsperiod på det sätt som föreslås i propositionen. Utskottet ställer sig sålunda bakom regeringens förslag att åtgärderna under denna tid i huvudsak skall inriktas på utbildnings- och konsulentverksamhet.

Utskottet noterar att motionärerna delar uppfattningen att branschprogrammen skall vara begränsade i tiden. Vad utskottet här i övrigt har sagt innebär att motionen avstyrks i den del som avser åtgärder för *gjuteriindustrin*.

Beträffande branschprogrammet för *tekoindustrin* innebär regeringens förslag en minskning från nuvarande 42 milj. kr. till 40 milj. kr. Som har

redovisats i betänkandet NU 1980/81:47 (s. 10) föreslås i den socialdemokratiska partimotionen 1980/81:1494 att detta branschprogram även för nästa budgetår skall omfatta 42 milj. kr., dvs. 2 milj. kr. utöver regeringens förslag. Detta belopp ingår i anslagsberäkningen enligt hemställan i motion 1980/81:1043.

Utskottet anser att den föreslagna minskningen av branschprogrammet bör ses i sammanhang med övriga åtgärder som föreslås för tekoindustrin, med en ekonomisk ram av ca 460 milj. kr. Vidare bör erinras om att, som framhålls i propositionen, vissa reservationer finns på anslaget från föregående budgetår. Motionen avstyrks även i den del som avser åtgärder för tekoindustrin.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1980/81:1043 yrkande 2 till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 56 385 000 kr.,
2. avslår motion 1980/81:1043 yrkande 1.

12. Kostnader för räntebefrielse vid strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher. Regeringen har under punkt B 8 (s. 43–45) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de ändringar i riktlinjerna för strukturgarantier som förordas i propositionen,
2. beakta att regeringen under budgetåret 1981/82 ikläda staten förpliktelser i form av strukturgarantier, som inberäknat tidigare utställda garantier innebär åtaganden om högst 185 000 000 kr.,
3. till Kostnader för räntebefrielse vid strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Propositionen

Enligt gällande riktlinjer skall strukturgarantierna påverka strukturutvecklingen genom att främja samverkan och samgående mellan företag. Strukturgaranti kan således inte utgå för satsningar inom ett enskilt företag.

I propositionen föreslås att riktlinjerna ändras så att garanti även skall få beviljas för kapitalkrävande interna omställningar som positivt påverkar andra branschföretags konkurrenssituation.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer att riksdagen

1. godkänner de ändringar i riktlinjerna för strukturgarantier som förordas i propositionen,
2. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1981/82 ikläda staten förpliktelser i form av strukturgarantier, som inberäknat tidigare utställda garantier innebär åtaganden om högst 185 000 000 kr.,
3. till *Kostnader för räntebefrielse vid strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

13. Täckande av förluster på grund av strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 9 (s. 45) och hemställer

att riksdagen till *Täckande av förluster på grund av strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

14. Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 10 (s. 46 f.) och hemställer

- att riksdagen
1. medger att under budgetåret 1981/82 behovsprövad räntebefrielse vid särskild strukturgaranti för textil- och konfektionsindustrierna beviljas inom en ram av 3 500 000 kr.,
 2. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1981/82 ikläda staten förpliktelse i form av särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna, som inberäknat tidigare utställda garantier innebär åtaganden om högst 259 500 000 kr.,
 3. till *Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrierna* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 4 500 000 kr.

15. Bidrag till företagsinriktad fortbildning. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 11 (s. 47 f.) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till företagsinriktad fortbildning* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 9 924 000 kr.

16. Täckande av förluster vid investeringsgarantier till vissa företag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 12 (s. 48 f.) och hemställer

att riksdagen till *Täckande av förluster vid investeringsgarantier till vissa företag* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

17. Täckande av förluster vid lånegarantier till skogsindustrin. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 13 (s. 49) och hemställer

att riksdagen till *Täckande av förluster vid lånegarantier till skogsindustrin* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

18. Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 14 (s. 50) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 14 100 000 kr.

19. Medelstillskott till Norrlandsfonden. Regeringen har under punkt B 16 (s. 51) föreslagit riksdagen att till Medelstillskott till Norrlandsfonden för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.

I motion 1980/81:1876 av Georg Andersson m. fl. (s) hemställs, såvitt här är i fråga, (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett regionalt forskningsråd bör knytas till Norrlandsfonden i syfte att initiera utvecklingsinsatser av betydelse för Norrlands utveckling.

Motionen – vars motivering finns i motion 1980/81:1874 – behandlas i övrigt av jordbruksutskottet i betänkandet JoU 1980/81:27.

Motionen

Motionärerna anför att inom ramen för forskningssamverkanskommitténs (FOSAM) utredningsverksamhet fr. o. m. budgetåret 1978/79 har bedrivits försök med näringslivskontakter för forskare inom högskolan. Försöken, som främst avser små och medelstora företag, har enligt motionärerna vad gäller Umeå högskoleregion gett mycket goda erfarenheter.

Mot bakgrund av att varken FOSAM eller regeringen har anvisat medel för verksamheten fr. o. m. budgetåret 1981/82 är det enligt motionärerna naturligt att Norrlandsfonden får i uppdrag att ställa medel till förfogande för att fortsättningsvis driva verksamheten med kontaktforskare hos små och medelstora företag samt myndigheter. Detta skulle medföra att fonden

initierade studier av långsiktiga utvecklingsperspektiv för de fyra nordligaste länen. Enligt motionärerna bör Norrlandsfonden få möjlighet att till sig knyta ett regionalt forskningsråd som även skulle kunna tjäna som ett idé- och beredningsorgan åt Norrlandsfondens styrelse.

Riksdagsbeslut om Norrlandsfonden i december 1980

Riksdagen beslöt i december 1980 om nya riktlinjer för Norrlandsfondens verksamhet (prop. 1980/81:51, NU 1980/81:22, rskr 1980/81:131). Dessa riktlinjer innebär bl. a. att fondens inriktning skall förskjutas mot ökade insatser inom området industriellt utvecklingsarbete. I fråga om stöd till forskning bör enligt riksdagens beslut gällande praxis och omfattning bibehållas.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att 30 milj. kr. skall anvisas som medelstillskott till Norrlandsfonden.

Enligt motion 1980/81:1876 är det angeläget att den försöksverksamhet med näringslivskontakter för forskare inom högskolan som har bedrivits i regi av forskningssamverkanskommittén (FOSAM) kan fortsätta. Motionärerna anser att Norrlandsfonden bör få i uppdrag att ställa medel till förfogande för ändamålet. De föreslår vidare att ett regionalt forskningsråd knyts till Norrlandsfonden.

Utskottet anser det vara värdefullt om de kontakter mellan högskola och näringsliv som har etablerats inom ramen för FOSAM:s utredningsverksamhet och som har gett positiva resultat kan fortsätta. När det gäller sådana kontakter som har skett inom Norrlandsfondens geografiska verksamhetsområde, dvs. de fyra nordligaste länen, främst Norrbottens län och inlandskommunerna, bör det enligt de riktlinjer som gäller för fonden vara möjligt för den att lämna stöd till fortsatt kontaktverksamhet mellan högskola och näringsliv. Några hinder torde inte heller föreligga för Norrlandsfonden att inrätta ett regionalt forskningsråd. Utskottet vill emellertid betona att det ankommer på Norrlandsfonden att själv besluta i dessa frågor. Något uttalande från riksdagens sida bör därför inte göras. Motionen avstyrks sålunda.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Medelstillskott till Norrlandsfonden* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.,
2. avslår motion 1980/81:1876 yrkande 2.

20. Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 17 (s. 51 f.) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 180 000 000 kr.

21. Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 18 (s. 53) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

22. Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 19 (s. 54) och hemställer

att riksdagen till *Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

MINERALFÖRSÖRJNING M. M.

23. Delegationen för samordning av havsresursverksamheten. Regeringen har under punkt D 8 (s. 111–113) föreslagit riksdagen att till Delegationen för samordning av havsresursverksamheten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 2 217 000 kr.

Utskottet behandlar i detta sammanhang två motioner, nämligen 1980/81:1408 av Sonja Rembo m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen

1. uttalar att satsningar på havsteknik bör erhålla hög prioritet,
2. anhåller att regeringen framlägger förslag till åtgärder för att främja den tekniska och kommersiella utvecklingen på detta område,

1980/81:1890 av Kurt Hugosson m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (2) att ekonomiska resurser avsätts för att utveckla Göteborg som havstekniskt centrum.

Motion 1980/81:1890 behandlas i övrigt i näringsutskottets betänkanden NU 1980/81:58 och NU 1980/81:64.

Motionerna

Havstekniken erbjuder en expansiv marknad där Sverige kan göra sig gällande, heter det i motion 1980/81:1408. Det är nödvändigt att samhället prioriterar utvecklingen av havstekniken och medverkar till att en offensiv satsning kommer till stånd. En sådan åtgärd skulle enligt motionärerna kunna vara inrättandet av ett havstekniskt institut, vilket skulle utgöra ett naturligt centrum för tekniskt och industriellt kunnande inom detta område. Finansiering torde bl. a. kunna ske i samverkan med industrin och genom att arbetet bedrivs i projektform. Motionärerna förordar att Göteborg blir lokaliseringsort för institutet med hänsyn till den koncentration av forskningsenheter, företag och industrier med stort kunnande inom det havstekniska området som finns där.

I motion 1980/81:1890 framhålls att Göteborg nationellt sett erbjuder unika förutsättningar inom sektorn marin teknik och att flera Göteborgsföretag redan har gjort målmedvetna satsningar för att ta till vara möjligheterna på det havstekniska området. I motionen pekas på att det inom forsknings-, utvecklings- och utbildningssektorerna finns en rejäl bas från vilken samspel i havstekniska frågor kan ske med näringslivet. Som exempel nämns statens skeppsprovningsanstalt samt institutioner vid Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola som samverkar inom Centrum för marin forskning. Vidare framhålls att delegationen för samordning av havsresursverksamheten har sitt kansli förlagt till Göteborg.

Enligt motionärerna är de naturliga förutsättningarna, näringslivets dokumenterade intresse samt tillgänglig kompetens hos företag och forskningsinstitutioner tillräckliga förutsättningar för att i Göteborg ta till vara de möjligheter som den globala expansionen inom den havstekniska sektorn ger. Det är angeläget att också samhället är berett att på lämpligt sätt stötta upp den initiativ- och utvecklingsverksamhet som krävs för att Sverige skall kunna ta upp konkurrensen med andra länder inom havsteknikens område.

Utskottet

Frågan om åtgärder för samordning av skilda verksamheter med anknytning till havet har prövats av statsmakterna vid flera tillfällen under 1970-talet. Riksdagen beslöt hösten 1978 att inrätta en delegation för samordning av havsresursverksamheten (prop. 1977/78:167, NU 1978/79:2, rskr 1978/79:13).

Enligt beslutet skall delegationen i första hand verka för samordnande satsningar inom forskning och utveckling rörande utnyttjande av naturresurser i haven. Delegationen skall vidare allmänt främja och stödja havsresursverksamheten genom att verka för aktiva satsningar inom forskning och utveckling, exploatering och miljövård. En av dess första

uppgifter skall vara att i samverkan med berörda intressenter upprätta och därefter fortlöpande utveckla förslag till ett övergripande program för verksamheten inom havsresursområdet. Delegationen skall inte ta över den verksamhet, planering och samordning som andra myndigheter m. fl. bedriver inom olika sektorer av detta område. I stället skall den verka för samordning och i nära kontakt med företag och olika myndigheter förelägga regeringen förslag om åtgärder som är gynnsamma för verksamheten. Delegationen förutsätts också fullgöra en viktig uppgift som förmedlare av information och kunskaper på området och ansvara för att praktiska möjligheter skapas att överblicka hela verksamhetsfältet.

Utskottet tillstyrker regeringens medelsberäkning för nästa budgetår.

I motionerna 1980/81:1408 och 1980/81:1890 framhålls det angelägna i att samhället förstärker sina insatser på det havstekniska området. Göteborg utgör enligt motionärerna ett centrum för de svenska aktiviteterna på området. Enligt motion 1980/81:1408 skulle en lämplig åtgärd vara att inrätta ett havstekniskt institut i Göteborg.

Utskottet anser liksom motionärerna att havstekniken är ett område där svensk industri bör ha goda möjligheter att konkurrera framgångsrikt. Förutsättningarna är enligt utskottet särskilt gynnsamma om ett ökat samarbete kan komma till stånd mellan företagen och olika forskningsinstitutioner. Göteborg torde härvidlag ha en särskilt god potential. Utskottet är emellertid tveksamt om det lämpliga i att bygga upp ett nytt forsknings- och utvecklingsinriktat organ på detta område. Möjligheten att utnyttja de institutioner som redan finns bör enligt utskottets mening först provas. Utskottet vill också peka på den särskilda samordningsroll som havsresursdelegationen har i sammanhanget. Med hänvisning till vad som har anförts avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Delegationen för samordning av havsresursverksamheten* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 2 217 000 kr.,
avslår motion 1980/81:1408 och motion 1980/81:1890 yrkande
- 2.

TEKNISK UTVECKLING M. M.

24. Europeiskt rymdsamarbete m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 4 (s. 122–128) och hemställer

att riksdagen till *Europeiskt rymdsamarbete m. m.* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 169 000 000 kr.

25. **Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 5 (s. 130–134) och hemställer

att riksdagen till *Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

26. **Bidrag till statens provningsanstalt.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 6 (s. 134) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till statens provningsanstalt* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 33 189 000 kr.

27. **Statens provningsanstalt: Utrustning.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 7 (s. 135) och hemställer

att riksdagen till *Statens provningsanstalt: Utrustning* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

28. **Marintekniska institutet: Uppdragsverksamhet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 8 (s. 136–139) och hemställer

att riksdagen till *Marintekniska institutet: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

29. **Marintekniska institutet: Bidrag till verksamheten.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 9 (s. 139) och hemställer

att riksdagen till *Marintekniska institutet: Bidrag till verksamheten* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 4 837 000 kr.

30. **Marintekniska institutet: Utrustning.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 10 (s. 139 f.) och hemställer

att riksdagen till *Marintekniska institutet: Utrustning* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

31. **Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien.** Regeringen har under punkt F 11 (s. 140 f.) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien för budgetåret 1981/82 anvisa ett anslag av 2 100 000 kr.

I motion 1980/81:1794 av Ingvar Svanberg (s) och Hans Gustafsson (s) hemställs att riksdagen som bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien för budgetåret 1981/82 anvisar ett anslag på 4,3 milj. kr. inom ramen för teknisk forskning.

Motionen

Motionärerna anför att ett ökat statligt stöd till Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) är nödvändigt för att akademien skall kunna fortsätta att göra en kraftfull insats för att stärka Sveriges tekniskt industriella kompetens. I det kärva ekonomiska läge som f. n. råder är det enligt motionen särskilt viktigt att den samlade kunskap som finns inom IVA om tekniska, vetenskapliga och industriella utvecklingstendenser kan spridas för att på så sätt understödja den förnyelse och vitalisering av vårt näringsliv som är alltmer nödvändiga. Motionärerna föreslår att IVA skall erhålla det statliga bidrag på 4,3 milj. kr. som akademien har begärt i anslagsframställningen.

Utskottet

Enligt propositionen bör statens bidrag till IVA budgetåret 1981/82 uppgå till 2,1 milj. kr., dvs. samma belopp som innevarande budgetår.

I motion 1980/81:1794 föreslås att IVA för budgetåret 1981/82 skall erhålla ett anslag av 4,3 milj. kr. inom ramen för teknisk forskning. Jämfört med regeringens förslag innebär detta en ökning med 2,2 milj. kr.

Det statliga bidraget till IVA är avsett för akademiens grundläggande verksamhet. Denna utgörs av insamling och förmedling av naturvetenskaplig och teknisk information som har stor betydelse för det svenska näringslivets möjligheter att upprätthålla sin internationella konkurrenskraft. Utskottet vill i det sammanhanget framhålla värdet av det internationella kontaktnät som IVA har byggt upp. Mot bakgrund av vad som här anförts föreslår utskottet att riksdagen för budgetåret 1981/82 anvisar ett anslag av 3,1 milj. kr. som bidrag till IVA.

Skillnaden mellan utskottets och regeringens förslag, dvs. 1 milj. kr., bör enligt utskottets mening täckas genom att anslagen till den verksamhet som finansieras av styrelsen för teknisk utveckling (STU) minskas med motsvarande belopp. Utskottet avser att återkomma till denna fråga i betänkandet NU 1980/81:64.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1980/81:1794 till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien* för budgetåret 1981/82 anvisar ett anslag av 3 100 000 kr.

32. Bidrag till Standardiseringskommissionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 12 (s. 141 f.) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Standardiseringskommissionen* för budgetåret 1981/82 anvisar ett anslag av 8 380 000 kr.

33. **Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 17 (s. 144) och hemställer

att riksdagen till *Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

STATSÄGDA FÖRETAG

34. **Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 1 (s. 150) och hemställer

att riksdagen

1. beslutar att kyrkofonden för år 1980 skall ersätta domänverkets fond för utgifter för övertalig personal med 63 000 kr.,
2. till *Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 63 000 kr.

35. **Kostnader för kronotorp.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 2 (s. 150 f.) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för kronotorp* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 2 200 000 kr.

36. **Förenade fabriksverken: Byggnader och utrustning.** Regeringen har under punkt G 3 (s. 151–157) föreslagit riksdagen att till Förenade fabriksverken: Byggnader och utrustning anvisa ett reservationsanslag av 69 700 000 kr.

I motion 1980/81:1042 av Jan Prytz (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder som förhindrar att FFV Allmateriel AB vidgar sin verksamhet långt utöver den angivna målsättningen i obehörig konkurrens med enskild och kooperativ handel.

Motionen

I motionen anförts att FFV Allmateriel AB enligt egen uppgift säljer "övertalig materiel från statliga och kommunala myndigheter samt fabriksnya produkter från samhällsverkstäder". Enligt motionären stämmer detta inte med verkligheten utan verksamheten omfattar även försäljning av vissa livsmedel samt nya svensktillverkade och från lågprisländer importerade produkter av skiftande slag.

Vissa uppgifter om FFV Allmateriel AB

Genom beslut av riksdagen våren 1979 (prop. 1978/79:125 bil. 11, s. 65, NU 1978/79:54, rskr 1978/79:447) ombildades sektor Allmateriel inom förenade fabriksverken (FFV) till aktiebolag. Samtidigt beslöts om bildande av ett förvaltningsbolag med uppgift att samordna förvaltningen av de bolag i vilka FFV förvaltar statens aktier.

I proposition 1978/79:125 (s. 65) beskrivs företags verksamhet på följande sätt:

Allmaterielsektorn inom FFV säljer övertalig och kasserad materiel åt statliga myndigheter, landsting, kommuner och företag men också nytillverkade produkter från de s. k. samhällsverkstäderna.

I företags bolagsordning sägs i 2 § följande:

Föremålet för bolagets verksamhet är att bedriva försäljning av överskottsmateriel och kasserad materiel samt att utveckla, låta tillverka och försälja fritidshus, fritidsbåtar, inredningsdetaljer, möbler, prydnadsföremål, annan lös egendom som normalt ingår i varuhusrörelse, försäljning av förverkad egendom och hittegods samt att bedriva annan därmed förenlig verksamhet.

Enligt kungörelsen (1973:1210) om försäljning av övertalig eller kasserad materiel och inventarier skall affärsmässighet tillämpas vid försäljning för statsverkets räkning av sådan materiel.

FFV Allmateriel AB sysselsätter ca 200 personer och har en total försäljning av ca 200 milj. kr.

Utskottet

Regeringens förslag under punkt G 3 tillstyrks av utskottet.

I motion 1980/81:1042 begärs att regeringen vidtar åtgärder för att begränsa verksamheten hos FFV Allmateriel AB och härigenom minska risken för "obehörig konkurrens med enskild och kooperativ handel".

Utskottet har inhämtat från ledningen för FFV Allmateriel AB att tillskottet av övertalig och kasserad materiel från försvarsmakten har minskat under senare år och att därigenom en viss överkapacitet har uppstått i företags försäljningsorganisation. Företaget har därför kompletterat det normala sortimentet med bl. a. restpartier från den allmänna marknaden. Undantagsvis förekommer också försäljning av importerade varor och varor från löpande svensk produktion.

Utskottet vill allmänt betona vikten av att verksamheten vid FFV Allmateriel AB sker enligt affärsmässiga principer och att konkurrensen med andra företag sker på lika villkor. Enligt utskottets mening kan det inte hävdas att företaget har brutit mot de grunder som har lagts fast för verksamheten. Motionen avstyrks därför.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Förenade fabriksverken: Byggnader och utrustning* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 69 700 000 kr.,
2. avslår motion 1980/81:1042.

Stockholm den 14 maj 1981

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Rune Jonsson (s), Karl Björzén (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Ingegärd Oskarsson (c), Sivert Andersson (s), Birgitta Johansson (s), Sven Munke (m), Ivar Franzén (c) och Christer Eirefelt (fp).

Reservation

Branschfrämjande åtgärder (punkt 11)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Lilly Hansson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson och Birgitta Johansson (alla s) anser att utskottets yttrande och hemställan under punkt 11 (s. 8 f.) bort ha följande lydelse:

Avsikten med --- (=utskottet) --- regeringens förslag.

Statens industriverk har i sin anslagsframställning för budgetåret 1981/82 föreslagit att branschprogrammet för gjuteriindustrin skall fortsätta under perioden fram t. o. m. budgetåret 1984/85. Regeringen har utan närmare argumentation tillbakavisat industriverkets förslag och förordat att programmet skall avvecklas under en tvåårsperiod.

Med hänsyn till branschens nuvarande svårigheter är detta enligt utskottet olämpligt. I enlighet med vad som föreslås i motion 1980/81:1043 förordar utskottet att branschprogrammet fortsätter på i stort sett nuvarande nivå under budgetåret 1981/82. Utskottet instämmer även i vad som i motionen sägs om att åtgärderna bör koncentreras på att genom intensifierade delbranschstudier och överläggningar med företagen och de anställdas organisationer utarbeta förslag till samordnade åtgärder för att stärka branschens konkurrensförmåga.

Beräffande branschprogrammet för *tekoindustrin* innebär regeringens

förslag en minskning från nuvarande 42 milj. kr. till 40 milj. kr. Som har redovisats i betänkandet NU 1980/81:47 (s. 10) föreslås i den socialdemokratiska partimotionen 1980/81:1494 att detta branschprogram även för nästa budgetår skall omfatta 42 milj. kr., dvs. 2 milj. kr. utöver regeringens förslag. Detta belopp ingår i anslagsberäkningen enligt hemställan i motion 1980/81:1043.

Med hänsyn till det bekymmersamma läget för tekoindustrin är det enligt utskottets mening angeläget med ambitiösa effektivitetsfrämjande åtgärder. En minskning av branschprogrammet för tekoindustrin bör därför inte ske.

Utskottet tillstyrker sålunda förslagen i motion 1980/81:1043 och hemställer

att riksdagen

1. med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1980/81:1043 yrkande 2 till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 59 885 000 kr.,
2. med bifall till motion 1980/81:1043 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om branschprogrammet för gjuteriindustrin.

